

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК
ЖУРНАЛ

ULAGATTY
USTAZ

ҚР Оқу-ағарту министрлігі
№ 514 бұйрықпен бекітілген

**Білім беретін, ғылыми, танымдық,
жарнамалық басылым**

МББ аты: Республикалық ғылыми-әдістемелік журнал «ULAGATTY USTAZ»

МББ тілі: қазақша, орысша, ағылшынша

Шығу жиілігі: айына 1 рет Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

Меншік иесі: «Ulagatty Ustaz» ЖШС Алматы қаласы Бас редакторы: Нагиев И. Б.

Негізгі тақырыптық бағыты: білім беретін, ғылыми, танымдық, жарнамалық

Республикалық ғылыми-әдістемелік журнал «ULAGATTY USTAZ»
жарияланған ақпараттардың авторлық құқы ақпарат авторына тиесілі, редакция жауапты емес.
Жарияланған ақпарат авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.

Астана қаласы Қазақстан Республикасының

Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің

Ақпарат комитеті 2023 жылғы 12 ақпандағы

Мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік

Басылымды есепке қоюы туралы куәлігі № KZ51VPY00117354 берілген.

Тапсырыс: 562 Таралымы: 3000 дана.

Журнал «Ulagatty Ustaz» ЖШС баспаханасында басылды.

Алматы қаласы – 2026 жыл Телефон: 8 777 087 6843

АЖИНУРОВА АҚБӨПЕ ҚАЙЫҢБАЙҚЫЗЫ
Жетісу облысы Панфилов ауданы
«Ә. Қастеев атындағы орта мектеп мектепке
дейінгі шағын орталығымен» КММ
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытудың
заманауи әдістері мен тиімді жолдары

Аннотация

Бұл мақалада қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытудың заманауи әдіс-тәсілдері, оқушылардың тілдік және әдеби білімін дамытудағы тиімді педагогикалық технологиялар қарастырылады. Сонымен қатар сабақ барысында қолданылатын белсенді оқыту әдістері, шығармашылық тапсырмалар және оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жолдары талданады. Мақалада қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің білім беру жүйесіндегі маңызы мен мұғалімнің кәсіби рөлі айқындалады.

Түйінді сөздер: қазақ тілі, әдебиет, оқыту әдістері, педагогикалық технология, функционалдық сауаттылық, шығармашылық тапсырма.

Кіріспе

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың жан-жақты дамуына, шығармашылық қабілеттерінің қалыптасуына ерекше мән берілуде. Осы тұрғыда қазақ тілі мен әдебиеті пәні оқушылардың тілдік мәдениетін қалыптастыруда, ұлттық құндылықтарды бойына сіңіруде маңызды рөл атқарады.

Қазақ тілі – мемлекеттік тіл ретінде қоғам өмірінде ерекше орын алады. Сондықтан оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту, сөйлеу мәдениетін қалыптастыру, әдеби шығармалар арқылы ұлттық дүниетанымын кеңейту – қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімінің негізгі міндеттерінің бірі.

Қазіргі таңда білім беру жүйесінде жаңартылған мазмұн енгізіліп, оқытуда оқушының белсенділігіне, шығармашылық ізденісіне, функционалдық сауаттылығына басымдық берілуде. Осыған байланысты мұғалім сабақ барысында тиімді әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы оқушылардың танымдық қызығушылығын арттыруы қажет.

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің білім беру жүйесіндегі маңызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні – оқушылардың рухани дүниесін байытатын, мәдениетін қалыптастыратын негізгі пәндердің бірі. Бұл пән арқылы оқушылар:

ана тілін құрметтеуге үйренеді;

ұлттық мәдениет пен дәстүрді таниды;

көркем әдебиет арқылы адамгершілік қасиеттерді меңгереді;

ойлау және сөйлеу қабілеттерін дамытады.

Әдеби шығармаларды оқу арқылы оқушылардың дүниетанымы кеңейеді, эстетикалық талғамы қалыптасады. Сонымен қатар көркем мәтінді талдау барысында оқушылардың сыни ойлау дағдылары дамиды.

Қазақ тілі пәні оқушылардың грамматикалық білімін қалыптастырумен қатар, олардың тілдік қарым-қатынас жасау қабілетін дамытуға бағытталады.

Оқушылардың тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым дағдыларын дамыту – тіл үйретудің негізгі мақсаттарының бірі.

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытудың заманауи әдіс-тәсілдері

Қазіргі педагогикада оқыту әдістерінің көптеген түрлері қолданылады. Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында келесі әдістер тиімді нәтиже береді.

Сыни тұрғыдан ойлау әдісі

Сыни тұрғыдан ойлау – оқушылардың ақпаратты талдау, салыстыру, бағалау қабілеттерін дамытуға бағытталған әдіс. Бұл әдісті қолдану барысында оқушылар:

өз пікірін дәлелдеуге;

мәселені жан-жақты қарастыруға;

логикалық ойлауға үйренеді.

Сабақ барысында қолданылатын тәсілдер:

«Топтастыру»

«Венн диаграммасы»

«Болжау

«INSERT әдісі»

Бұл тәсілдер оқушылардың мәтінді терең түсінуіне көмектеседі.

Ойын технологиясы

Ойын – оқушылардың қызығушылығын арттыратын тиімді әдістердің бірі.

Қазақ тілі сабақтарында ойын элементтерін қолдану арқылы оқушылардың белсенділігі артады.

Мысалы:

«Сөз таптарын тап»

«Жылдам жауап»

«Сөз құрастыр»

«Кім жылдам?»

Ойын барысында оқушылар білімді жеңіл әрі қызықты түрде меңгереді.

Топтық жұмыс

Топтық жұмыс – оқушылардың бірлесіп жұмыс жасау дағдыларын

қалыптастыратын тиімді әдіс. Бұл әдіс арқылы оқушылар:

өз ойын еркін жеткізеді;

пікір алмасады;

бір-бірінен үйренеді.

Мысалы, әдебиет сабағында оқушыларды бірнеше топқа бөліп, әр топқа шығарманы талдау тапсырмасын беруге болады

Шығармашылық тапсырмалар

Шығармашылық тапсырмалар оқушылардың қиялын дамытып, тілдік қабілеттерін жетілдіреді.

Мысалы:

эссе жазу

өлең құрастыру

кейіпкерге хат жазу

ертегіні жалғастыру

Бұл тапсырмалар оқушылардың жазылым дағдыларын дамытуға үлкен әсер етеді.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту

Функционалдық сауаттылық – оқушылардың алған білімін өмірде қолдана білу қабілеті. Қазақ тілі мен әдебиеті пәні осы қабілетті дамытуда ерекше маңызға ие.

Функционалдық сауаттылықты дамыту үшін:

мәтінмен жұмыс түрлерін көбейту;

өмірлік жағдаяттарға байланысты тапсырмалар беру;

пікірталас ұйымдастыру қажет.

Мысалы, оқушыларға белгілі бір тақырып бойынша өз пікірін дәлелдеуді ұсыну олардың ойлау қабілетін дамытады.

Мұғалімнің кәсіби рөлі

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі – оқушылардың рухани дамуына ықпал ететін тұлға. Мұғалім тек білім беруші ғана емес, сонымен қатар тәрбиеші, бағыт беруші болып табылады.

Заманауи мұғалім:

жаңа педагогикалық технологияларды меңгеруі;

оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескеруі;

шығармашылықпен жұмыс істеуі қажет.

Мұғалімнің кәсіби шеберлігі сабақтың сапасына тікелей әсер етеді.

Қорытынды

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні оқушылардың тілдік мәдениетін қалыптастыруда, ұлттық құндылықтарды дәріптеуде ерекше маңызға ие. Сабақ барысында заманауи әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану оқушылардың білім сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту, шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру және ұлттық мәдениетке деген құрметін арттыру – қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің негізгі міндеттері болып табылады. Сондықтан мұғалім сабақ барысында жаңа технологияларды пайдаланып, оқыту процесін тиімді ұйымдастыруы қажет.

ТҮРҒАНОВ ЖАҢҒАР НУРДАУЛЕТҰЛЫ
Жетісу облысы Панфилов ауданы
«Үлкеншыған орта мектебі» КММ
Дене шынықтыру пәні мұғалімі

Мектептегі дене шынықтыру пәнінің маңызы
және оқушылардың денсаулығын нығайтудағы рөлі

Кіріспе

Қазіргі қоғамда оқушылардың денсаулығын сақтау және нығайту – білім беру жүйесінің маңызды міндеттерінің бірі. Мектеп қабырғасында дене тәрбиесін дұрыс ұйымдастыру оқушылардың физикалық дамуына ғана емес, сонымен қатар олардың психологиялық, әлеуметтік және рухани қалыптасуына үлкен әсер етеді. Осы тұрғыдан алғанда дене шынықтыру пәні мұғалімінің рөлі ерекше маңызды.

Дене шынықтыру сабағы оқушылардың қозғалыс белсенділігін арттыруға, салауатты өмір салтын қалыптастыруға және олардың спортқа деген қызығушылығын дамытуға бағытталған. Қазіргі кезде балалардың көп уақытын компьютер, телефон, теледидар алдында өткізуі олардың қозғалыс белсенділігінің төмендеуіне әкелуде. Сондықтан мектептегі дене шынықтыру сабақтары оқушылардың денсаулығын сақтауда негізгі құралдардың бірі болып табылады.

Бұл мақалада дене шынықтыру пәні мұғалімінің кәсіби қызметі, сабақ барысында қолданылатын әдіс-тәсілдер, оқушылардың денсаулығын нығайтудағы дене тәрбиесінің маңызы қарастырылады.

Дене шынықтыру пәнінің білім беру жүйесіндегі маңызы

Дене шынықтыру – мектеп бағдарламасындағы маңызды пәндердің бірі.

Оның негізгі мақсаты – оқушылардың денсаулығын нығайту, қозғалыс қабілеттерін дамыту және салауатты өмір салтына тәрбиелеу.

Дене шынықтыру пәнінің негізгі міндеттері:

оқушылардың денсаулығын нығайту;

негізгі қозғалыс дағдыларын қалыптастыру;

дене сапаларын дамыту (күш, жылдамдық, төзімділік, икемділік, ептілік);

спорттық ойындарға қызығушылық қалыптастыру;

салауатты өмір салты туралы түсінік беру.

Дене шынықтыру сабақтары тек жаттығулар орындаумен ғана шектелмейді.

Ол оқушылардың тәртіпке, ұйымшылдыққа, жауапкершілікке және командалық жұмысқа үйренуіне мүмкіндік береді.

Дене шынықтыру пәні мұғалімінің кәсіби құзыреттілігі

Дене шынықтыру пәні мұғалімі – оқушылардың денсаулығын нығайтуға және олардың спорттық қабілеттерін дамытуға жауапты педагог. Сондықтан мұғалім тек спорттық дайындықпен ғана емес, педагогикалық және психологиялық біліммен де қарулануы тиіс.

Мұғалімнің негізгі кәсіби құзыреттіліктері:

1. Педагогикалық құзыреттілік

Оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, тиімді сабақ ұйымдастыру.

2. Әдістемелік құзыреттілік

Сабақта заманауи әдіс-тәсілдерді қолдану.

3. Психологиялық құзыреттілік

Әр оқушының жеке ерекшеліктерін түсіну.

4. Денсаулық сақтау құзыреттілігі

Жаттығулардың қауіпсіз орындалуын қамтамасыз ету.

5. Коммуникативтік құзыреттілік

Оқушылармен, ата-аналармен және әріптестермен тиімді қарым-қатынас орнату.

Дене шынықтыру сабағын ұйымдастырудың тиімді әдіс-тәсілдері

Дене шынықтыру сабағы қызықты әрі тиімді болуы үшін мұғалім түрлі педагогикалық әдістерді қолдануы қажет.

1. Ойын әдісі

Ойын – оқушылардың дене белсенділігін арттырудың ең тиімді тәсілдерінің бірі. Әсіресе бастауыш сыныптарда ойын элементтері сабақтың қызықты өтуіне ықпал етеді.

Мысалы:

«Эстафета»

«Кім жылдам»

«Допты дәл жеткіз»

2. Жарыс әдісі

Жарыс элементтері оқушылардың белсенділігін арттырып, жеңіске деген талпынысын қалыптастырады.

3. Көрнекілік әдісі

Мұғалім жаттығуларды өзі көрсетіп немесе бейнематериалдар арқылы түсіндіреді.

4. Топтық жұмыс әдісі

Оқушыларды топтарға бөліп жаттығулар орындату олардың бірлесіп жұмыс жасау дағдысын дамытады.

5. Қайталау және бекіту әдісі

Қозғалыс дағдыларын қалыптастыру үшін жаттығуларды жүйелі түрде қайталау қажет.

Дене шынықтыру сабағының құрылымы

Тиімді дене шынықтыру сабағы үш негізгі бөлімнен тұрады:

1. Дайындық бөлім

Бұл кезеңде оқушылардың ағзасы негізгі жаттығуларға дайындалады.

Жаттығулар:

сапқа тұру

жүру және жүгіру

жалпы дамыту жаттығулары

2. Негізгі бөлім

Бұл сабақтың ең маңызды бөлігі. Мұнда негізгі қозғалыс жаттығулары орындалады.

Мысалы:

гимнастикалық жаттығулар

спорттық ойындар

секіру және жүгіру жаттығулары

волейбол, баскетбол, футбол элементтері

3. Қорытынды бөлім

Бұл кезеңде ағзаны тыныштық күйге келтіру жаттығулары орындалады.

Мысалы:

баяу жүру

тыныс алу жаттығулары

сабақ қорытындысы

Оқушылардың денсаулығын нығайтудағы дене тәрбиесінің рөлі

Дене тәрбиесі оқушылардың денсаулығын нығайтуда ерекше орын алады.

Жүйелі түрде орындалатын жаттығулар:

жүрек-қан тамыр жүйесін нығайтады;

тыныс алу жүйесінің жұмысын жақсартады;

бұлшық еттерді дамытады;

иммунитетті күшейтеді;

шаршауды азайтады.

Сонымен қатар дене шынықтыру оқушылардың психологиялық жағдайына да оң әсер етеді. Жаттығулар арқылы стресс азайып, көңіл-күй жақсарады.

Салауатты өмір салтын қалыптастыру
Мектептегі дене шынықтыру пәнінің негізгі бағыттарының бірі – салауатты өмір салтын қалыптастыру.

Ол үшін мұғалім:

дұрыс тамақтану туралы түсіндіруі;
зиянды әдеттердің алдын алу жұмыстарын жүргізуі;
спорттық жарыстар ұйымдастыруы;
мектепшілік спорттық іс-шаралар өткізуі қажет.

Мысалы:

«Денсаулық күні»

спорттық жарыстар

мектепшілік турнирлер

Бұл шаралар оқушылардың спортқа деген қызығушылығын арттырады.

Дене шынықтыру сабағында қауіпсіздік ережелері

Дене шынықтыру сабағында қауіпсіздік ережелерін сақтау өте маңызды.

Мұғалім міндетті түрде:

жаттығуларды орындау алдында нұсқаулық беруі;
спорттық құралдардың дұрыс қолданылуын қадағалауы;
оқушылардың денсаулық жағдайын ескеруі;
жарақаттың алдын алу шараларын жүргізуі тиіс.
Бұл оқушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз етеді.

Қорытынды

Қорытындылай келе, дене шынықтыру пәні – оқушылардың денсаулығын нығайтуға, физикалық дамуына және салауатты өмір салтын қалыптастыруға бағытталған маңызды пәндердің бірі. Бұл пәнді тиімді ұйымдастыру мұғалімнің кәсіби шеберлігіне байланысты.

Дене шынықтыру пәні мұғалімі оқушылардың дене дайындығын ғана емес, олардың ерік-жігерін, табандылығын және ұжымда жұмыс жасау қабілетін дамытуға ықпал етеді. Сондықтан мектептегі дене тәрбиесін дұрыс ұйымдастыру – болашақ ұрпақтың денсаулығын сақтаудың маңызды шарты болып табылады.

**Педагогтерге арналған ЖИ құралдарын
қолданудағы практикалық ұсынымдар**

АБИШЕВА ЮЛДУЗ САИТБЕКОВНА

Атырау қаласы «24 орта мектеп»

Бастауыш сынып мұғалімі

Қазіргі заман талабына сай жасанды интеллект (ЖИ) құралдары мұғалімнің күнделікті жұмысын жеңілдететін қуатты көмекшіге айналуда. Алайда, оны дұрыс қолдану өте маңызды.

Біріншіден, ЖИ-ны сабақ жоспарын әзірлеу кезінде идеялар көзі ретінде пайдаланыңыз. Мысалы, ағылшын тілі сабағына қызықты диалогтар немесе контекстік жаттығулар жасатуға болады. Екіншіден, оқушылар деңгейіне сәйкес тапсырмаларды ЖИ арқылы тез түрлендіріп, дараландыруға болады. Үшіншіден, грамматикалық қателерді тексеру немесе эссе үлгілерін талдау кезінде ЖИ-ны бағалау құралы емес, тексеру көмекшісі ретінде қолданған дұрыс.

Бірақ ескеретін негізгі ереже: ЖИ-ның ұсыныстарын сын көзімен қараңыз. Оларды әрқашан өз педагогикалық тәжірибеңізбен, оқу бағдарламасының талаптарымен тексеріп отырыңыз. ЖИ — қызмет құралы, ал шығармашылық пен кәсібилік сіздікі.

Нәтижесінде, ЖИ-ны этикалық шеңберде қолданыңыз: оқушылардың дербестігін қолдаңыз, плагиатқа жол бермеңіз. Технология мұғалімді алмастырмайды, тек оның потенциалын күшейтеді. Нәтижеде, ЖИ — білім беруді жеке тұлғаға бағдарлаудың тиімді құралына айналады.

ЖИ-ны кәсіби даму құралы ретінде де пайдалануға болады. Сабақтан кейінгі рефлексияны ЖИ-мен бөлісіп, әдістемелік жақсартулар ұсынуын сұраңыз. Мысалы: «Оқушылар пассивті болды, не істеу керек?» деген сұраққа нақты ұсыныстар алуға болады.

Тағы бір маңызды аспект — оқушылармен бірлесіп ЖИ-ны оқу құралы ретінде таныстыру. Оларға «Бұл құрал сіздің ойлауыңызды дамытуға көмектеседі, жауапты көшіруге емес» дегенді түсіндіру қажет. Ағылшын тілі сабағында оқушылар ЖИ-мен диалог құрып, лексиканы меңгеруі мүмкін, бірақ мұғалім бақылауында.

ЖИ-ны тиімді қолдану үшін үш негізгі қағидаға бағыну керек:

- 1) оны көмекші құрал ретінде қабылдау;
- 2) шығармашылық пен сын тұрғысынан ойлауды өз қолыңызда ұстау;
- 3) этикалық шектерді сақтау.

Мұғалімнің рөлі — технологияны басқарушы, ал оқу процесінің жүрегі — әрқашан адамгершілік қарым-қатынас болып қала береді. ЖИ білім берудің сапасын арттыратын қуатты серік, бірақ ол мұғалімнің орнын баспайды.

Практикалық ұсыныстар:

ЖИ-ны сабақ барысында «тілдік ортаны» байыту үшін пайдаланыңыз. Мысалы, ағылшын тілінде оқушыларға ЖИ-мен қысқа сұхбаттар құрғызып, ауызша сөйлеу дағдысын дамытуға болады. Бірақ мұғалім әрқашан осы диалогтарды тексеріп, тілдік қателерді түзетуі тиіс.

Үй тапсырмасын тексеру кезінде ЖИ-ны «қосымша кеңес беруші» ретінде қолданыңыз. Оқушының жұмысына ЖИ арқылы тез кері байланыс беріп, содан кейін мұғалімнің терең талдауын қосыңыз. Бұл уақытты үнемдеп, сапалы бағалауға мүмкіндік береді.

Ескеретін соңғы нюанс: ЖИ құралдарын таңдағанда дербестік пен қауіпсіздікке назар аударыңыз. Оқушылардың деректерін қорғау — білім берушінің бірінші борышы.

Қорытынды: ЖИ — заманауи мұғалімнің әріптесі. Оны тиімді қолдану арқылы біз оқыту процесін жеке тұлғаға бағдарлап, оқушылардың шығармашылық потенциалын арттырамыз. Бірақ есте сақтаңыз: технология — қызмет құралы, ал білімнің жүрегі — мұғалім мен оқушы арасындағы тірі қарым-қатынас.

Заттық-кеңістіктік дамытушы орта

СУИНДИНОВА НАЗГУЛЬ БЕРИКБОЛОВНА

Зайсан қаласы, жекменшік

"Куншуақ" балабақшасының тарбиешісі

Заттық-дамытушы орта – мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпыға міндетті үлгілік бағдарламасының талаптарына сай баланың рухани және физикалық бейнесінің дамуын функционалдылығын модельдейтін бала іс-әрекетінің материалдық объектілері мен құралдарының жүйесі.

Мектепке дейінгі балаларды тәрбиелеудің басты мақсаты балаларда эмоционалдық жайлылық пен психологиялық қорғаныс сезімдерін ояту болып табылады. Балабақшада балаға өзін жақсы көретіндігін және қайталанбас жеке тұлға екендігін сезінуі маңызды. Сондықтан, тәрбие үдерісі жүретін орта қажетті және маңызды болып табылады.

Тәрбиешінің міндеттері:

- заттық-дамытушы ортаны қажетті құраммен толтыру және құрастыру;
- баланың жекелік қасиеттерін, қабілеттерін, өз бетінділігін және шығармашылығын қалыптастыруда заттық-дамытушы ортаны ұтымды пайдалануға жағдай жасау.

Заттық-дамытушы ортаны құру кезінде келесідей қағидаттарды басшылыққа алу қажет:

- ортаның жартылай функционалдылығы: заттық-дамытушы орта көптеген мүмкіндіктерді ашып, тәрбиелеу-білім беру үдерісінің барлық құраушыларын қамтамасыз етуі тиіс, осы мағынада көпфункционалды болуы тиіс;
- ортаның жартылай функционалдылығымен байланысты оның түрленуі – бұл жағдай бойынша бірінші орынға кеңістіктің қандай да бір функциясын шығаруға (белгілі бір кеңістікке функцияны бекітетін монофункционалды зоналауға қарағанда) мүмкіндік беретін өзгеру мүмкіндігі;
- вариативтілік, заманауи білім беру үдерісінің сипатына педагог-практиктермен дайындалатын ортаның нақты нұсқалары, түптұлға ретінде мектепке дейінгі ұйымдардың түрлері үшін модельдік нұсқаларды нақтылайтын заттық-дамытушы ортаның шекті (өзекті) жобасы ұсынылуы тиіс.

Заттық-дамытушы ортаны құрған жағдайда келесі ережелерді есте сақтау қажет:

1. Орта білім беру, дамытушы, тәрбиелеуші, ынталандырушы, ұйымдастырушы, коммуникативтік функциясын атқаруы тиіс. Заттық-дамытушы ортаның топтасуы балалардың жан-жақты дамуын қамтамасыз етуі қажет, білім беру үдерісінің біртұтастылық қағидатына сай келуі тиіс;

2. Кеңістікті икемді және вариативті қолдану қажет. Орта баланың қызығушылықтары мен қажеттіліктерін қанағаттандыруға арналуы тиіс;
3. Заттардың формасы мен дизайны балалардың қауіпсіздігіне және жасына бағдарлануы тиіс;
4. Декор элементтері оңай ауысуы тиіс;
5. Әрбір топта балалардың эксперименттік іс-әрекеттеріне арналған орынды қарастыруы қажет;
6. Топтық кеңістікте заттық ортаны ұйымдастыра отырып, психикалық даму заңдылықтарын, олардың денсаулық көрсеткіштерін, психофизиологиялық және коммуникативтік ерекшеліктерін, жалпы және сөйлеуінің даму деңгейін, сонымен қатар, эмоционалдық-қажеттілік саласының көрсеткіштерін ескеру қажет;
7. Түс палитрасы жылы, пастельді түстерде болуы тиіс;
8. Топтық бөлмеде дамытушы кеңістікті құру кезінде ойынның басты рөлін ескеру қажет;
9. Топтың заттық-дамытушы ортасы балалардың жас ерекшеліктерін, оқу кезеңі мен білім беру бағдарламасына байланысты ауысуы тиіс.

Балалардың өз бетімен іс-әрекетін дұрыс ұйымдастыру үшін төмендегілердің болуын қарастыратын дамытушы-заттық ортаны құру қажет.

- ойын зонасы;
- оқшаулану зонасы;
- заманауи ойыншықтар;
- дамытушы ойындар;
- дидактикалық және көрнекі материалдар;
- өнімді іс-әрекеттерге арналған материал;
- шығармашылық іс-әрекет үшін атрибуттар;
- эксперимент жасау бұрышы;
- табиғат бұрышы;
- логопедиялық бұрыш;
- фонотека, видеотека;
- спорт құралдары мен жабдықтары және т.б.

Топтық кеңістік шартты түрде үш зонаға бөлінеді:

- тыныш: оқу, «оқшаулану», кітап бұрышы;
- орташа қарқынды: театрланған, музыка, құрастыру зонасы;
- қарқынды қозғалыс зонасы: спорт бұрышы.

Топтар кеңістігі аясында шартты түрде баланың барлық қызығушылықтарын қамтитын ойын және тақырыптық зоналарды атап көрсетуге болады:

- Денсаулық зонасы. Қимылды және спорттық ойындарға арналған құралдар, қимылды ойындарға арналған атрибуттар, маскалар, саусақ жаттығуларына арналған, тыныс алу жаттығуларына арналған, майтабанға арналған кілемшелер,
- театрланған зонада («коммуникация» білім беру саласы) әртүрлі театр қуыршақтары, маскалар, декорациялар, ширмалар бар;
- Кітапхана бұрышы («коммуникация» саласы бойынша)
- танымдық даму зонасы («Таным» білім беру саласы) шағын-зертхана (қызықты математика, сөйлеуді дамыту, ғарыш), мұнда энциклопедиялар, әртүрлі логикалық ойындар (лото, мазайка т.б) бар;
- құрастыру зонасы ірі еден үсті, ұсақ үстел үсті құрастырғыштың, ойын ойыншықтары, құрастыру сызбалары, жол қозғалысы, қауіпсіз өмір сүру ережелері бойынша материалдың болуын қарастырады;
- көркем-эстетикалық даму зонасында («шығармашылық» білім беру саласы бойынша) сурет салу, музыкалық аспаптар, шығармашылық «қабырға», декоративті-қолданбалы өнер туындыларының үлгілері және т.б. бар; (түрлі түсті қарындаштар, ермексаз, альбомдар, түрлі-түсті қағаздар т.б)
- экологиялық тәрбиелеу зонасында («әлеумет» білім беру саласы) өсімдіктер, жануарлар, табиғи зона макеттері, көшірмелерді дайындауға арналған әртүрлі табиғи материал, экологиялық дамытушы ойындар және т.б. болады;
- «зертханада» тәжірибе өткізуге арналған материалдар бар
- «оқшаулану бұрышы»;

Дамытушы орта баланың өзіне деген сенімділігін арттыруға, оны бойына сіңіруіне септігін тигізеді, мектеп жасына дейінгі балаға өз қабілеттерін сезіну және қолдануға мүмкіндік береді, өз қабілетін, шығармашылық шешімдер қабылдай алу дағдыларын дамытады.

Мектепке дейінгі ұйымдардың топтарында заттық-дамытушы ортаны ұйымдастыру кезінде күрделі, көп жоспарлы және жоғары шығармашылық әрекет қажет. Себебі ойыншықтардың алуан түрлі болуы баланың дамуына негізгі жағдай болып табылмайды. Сондықтан тәрбиешілер топты дұрыс стандартты емес жабдықтай білуі керек.

Мақсатты ұйымдастырылған заттық-дамытушы орта баланың үйлесімді дамуы мен тәрбиеленуінде үлкен рөл атқарады. Дұрыс ұйымдастырылған заттық-дамытушы орта балаларда қуаныш сезімін балабақшаға деген жағымды эмоциялық қарым-қатынасты, оған келуге деген тілекті шақырады, жаңа әсерлер және білімдермен байытады, белсенді шығармашылық әрекетті тудырады, мектепке дейінгі балалардың зияткерлік және әлеуметтік дамуына мүмкіндік береді

МАЗМҰНЫ

- ❖ АЖИНУРОВА АҚБӨПЕ ҚАЙЫҢБАЙҚЫЗЫ
- ❖ ТҰРҒАНОВ ЖАҒАР НУРДАУЛЕТҰЛЫ
- ❖ АБИШЕВА ЮЛДУЗ САИТБЕКОВНА
- ❖ СУИНДИНОВА НАЗГУЛЬ БЕРИКБОЛОВНА